

"לבניינה של תורה" – חלק רצו

שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי מו"ר רה"י

"כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה"

"כִּי עֵינֵינוּ בְּעֵינֵי יְרֵאֻוֹ"

לקראת יום ירושלים דיברנו על תפקידה של הישיבה ועל השליחות שהיא נושאת. שליחות זו נגזרת מעצם היותה במקום הגדול והקדוש בו אנחנו יושבים, אל מול הר ה', אל מול הכותל המערבי ששכינה לא זזה ממנו¹. המתבונן במתרחש בסביבתנו – למשל: בנהירת עשרות אלפי יהודים אל הכותל המערבי במשך כל ליל שבועות – מבחין עד כמה אנו מצויים בטבורו של עולם², בפלטין של מלך. ודאי שיש לדבר זה משמעות מעשית לכל בחור הבא ללמוד בישיבה, בין אם הוא בא מארץ ישראל ובין אם הוא בא מחו"ל. עלינו להתבונן במבט גדול על המתרחש לפנינו, ולהפנים זאת.

וְדַבֵּר ה' מִירוּשָׁלַיִם³, ויהא מגדלור של תורה עבור דורנו.

"בֹּנֵה יְרוּשָׁלַם ה' נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִפְנֹס"

ברצוני להוסיף מימד נוסף בעניין זה. לישיבתנו ישנו מאפיין ייחודי, אשר אודותיו אני מעוניין להרחיב כחלק מראיה זו, בסייעתא דשמיא.

חלק גדול מאוד מהאומה הישראלית עדיין שוכן מחוץ ל"ארץ" – מחוץ לגבולותיה של ארץ ישראל, מחוץ לגבולות

הארץ המובטחת⁴. ברוך

ה', מידי שנה זוכים אנו

שקבוצה נכבדה של בני

הפזורה היהודית, שעדיין

איננה שוכנת בציון, באים

לישיבה והופכים להיות

"בני ישיבת הכותל". אלו

הם נציגיה של היהדות העולמית בישיבת

"הכותל".

הננו פועלים עם א-ל

עבור שיבת התורה לציון

ובניין התורה בירושלים,

והוצאתה אל כל העולם היהודי

בימים אלו, אנו עוסקים בדמותו של מו"ר הרב הדרי זצ"ל, אשר בעוד יומיים יחול יום השלושים לפטירתו. יש להבין שהרב הדרי הניח לפני חמישים ואחד שנים את קומת היסוד של בניין התורה בירושלים. עלינו, העומדים כבר למעלה מיובל שנים לאחר מכן, חלה חובה גדולה להמשיך את המפעל הגדול של שיבת התורה לירושלים ושל בניין התורה בישיבה. בניין תורה זה ילך ויתעצם ומתוך כך ישפיע בכל רחבי האומה, בבחינת "כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה

³ ישעיהו, פרק ב, פסוק ג

⁴ עיין ילקוט שמעוני, משלי, רמז תקמג: "ארץ" - זו ארץ ישראל, 'חוצות' - אלו שאר ארצות; עיין עוד תענית, דף י, עמוד א, ופירוש אגדות לרשב"א, שם: "כי ארץ ישראל שהיא העיקר נקראת 'ארץ' סתם, כי היא תכלית הכוונה בארץ. ומה שההוא טפל לה נקראת 'חוצות' מלשון חוץ, ר"ל: דבר שהוא חוץ לעיקר".

⁵ פרק לח, פסוק ח. "ארץ אשר שבו יושביה מן העמים הרבים שהיו פזורים ביניהם בגולה על ידי חרב האויב להתיישב בה" (על פי מצודת דוד)

¹ עיין שמות רבה, פרשה ב, אות ב

² סנהדרין, דף לו, עמוד א

"כי מי אשר יחבר אל כל החיים יש בטחון" הרב זצ"ל כותב ב"אורות"⁹: "האימוץ האמיתי של רעיון היהדות בגולה בוא יבוא רק מצד עומק שיקועו בארץ ישראל". החיזוק האמיתי של האידישקייט והיהדות של היהודים הפזורים בכל רחבי העולם יבוא מצד היותו שקוע וקשור לארץ ישראל. "ומתקוות ארץ ישראל יקבל אותו רעיון יהודי תמיד את כל תכונותיו העצמיות" – כוחה של היהדות העולמית נעוץ בידיעה הפשוטה לכל יהודי שיש בית לעם ישראל בארץ ישראל, גם במובן הפשוט של הדברים. רוב רובה של היהדות המרגישה קשורה לעם ישראל יודע זאת. עצם קיומה המופלא של מדינת ישראל נותן כוח וגאווה לכל היהדות בעולם, משום שכל יהודי יודע שחוף המבטחים של עם ישראל הוא בארץ ישראל¹⁰.

עד שרעיון זה ימומש נדרש תהליך ענק ועמוק של חינוך תורני-ציוני ליהדות שבחו"ל, על מנת שיובן שעניינם של ארץ ישראל ועם ישראל אינו רק היהדות הפשוטה, האידישקייט; על מנת שיובן ששיבת עם ישראל ותורת ישראל לארץ ישראל, לירושלים ולרובע היהודי, אינה דבר צדדי אלא דבר מהותי מאוד בעל משמעות עצומה אשר רבש"ע חוללו.

נדרש חינוך גדול ורחב כדי לבאר שאין קיום ליהדות בחו"ל ללא מדינת ישראל חזקה, ללא צבא ישראלי חזק וללא תורה גדולה בארץ ישראל. דברים אלו גורמים את הביטחון הפשוט ואת הביטחון הרוחני העמוק לעם ישראל כולו במובן הפשוט של הדברים. הרי אם חלילה ייוצר מצב שיהודים יהיו נרדפים במקום כלשהו בעולם הלוא מדינת ישראל תדע כיצד להצילם, כשם

לתרבה תמיד והיא מעמים הוצאה". הנביא חזה זאת, אך כיום המסתכל רואה זאת בעיניו... לפני שבעים שנה היו פה שישים ריבוא יהודים, וגם מספר זה היה נחשב הרבה. כיום, התקבצו הנה – וממשיכים להתקבץ – יהודים מכל העולם, המונים למעלה משישה מליון יהודים, כן ירבו. רבש"ע "מקבץ נדחי ישראל"⁶ – עבורנו זוהי עובדה מציאותית המלווה את חיינו, ברוך ה'. מדינת ישראל הינה כיום מרכזו הגדול של עם ישראל.

על גבי פלא זה מתרחש חידוש גדול יותר – בניין התורה בארץ. ברור היום לכל מתבונן שכיום מרכז התורה בעולם הוא בארץ ישראל ובירושלים. לקראת חג השבועות התפרסם מחקר המצביע על עשרות אלפים או מאות אלפים של לומדי תורה כיום בארץ ישראל. זהו הפלא העצום של תקומת התורה בארץ ישראל.

"ישראל ערבים זה בזה"

בשבת עסקנו בצידה ההלכתי של "הערבות ההדדית", "כל ישראל ערבים זה בזה וערבים זה לזה"⁷. יסוד זה של השייכות ההדדית הוא המאפשר להוציא זה את זה ידי חובה. לכל אחד ואחד מאיתנו ישנה מחויבות כלפי כלל ישראל, כל אחד ואחד מאיתנו נושא על גבו אחריות לקיום התורה של כל יהודי באשר הוא⁸. כאשר הדבר ביכולתנו הרי שאנו נושאים באחריות על כך כלפי כל עם ישראל. האם אכן אנו מבינים שאנו בישיבה ערבים ואחראים לקיומה של יהדות חו"ל, לתורתה ולציונותה? האם אנו מבינים את האחריות המוטלת על כתפינו? כל בחור שבא לישיבת "הכותל" – בין אם נולד בתל אביב, בנהרייה, בחיפה או בפתח תקווה, ובין אם נולד בניו יורק, בצרפת או באיטליה – נושא על כתפיו את האחריות על התורה לכלל ישראל בעולם כולו.

⁹ ארץ ישראל, פרק א

¹⁰ עיין ספר המצוות לרמב"ם, עשה קנג. עיין עוד אם הבנים שמחה, עמוד קנב (במהדורת פרי הארץ): "ועל פי זה תבין היטב את דברי מאור עיניו הרמב"ם כתב שכל נימי חיי העם הישראלי קשורים בארץ ישראל, עד שאם יעדרו, ח"ו, ישראל מארץ ישראל, הרי היא, ח"ו, כמחייית האומה בכללה, מפני שהוא כבריה בלא לב, דבטלה כל החיות. וממליא יש לדון, שבחזוק היישוב בארץ ישראל יחזוק ליבן של ישראל, ויסגי ויפרה לעילא ולעילא".

⁶ ישעיהו, פרק נו, פסוק ח

⁷ עיין שבועות, דף לט, עמוד א

⁸ עיין פסיקתא זוטרת, פרשת עקב, דף טו, עמוד א: "שכל ישראל ערבים זה בזה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את תורת א-להינו".

הגדול הזה שהוא בנפשה של הישיבה ולחזקו ביותר.

אומר דברים לא פשוטים. ישנם נמוכי דעת במדינת ישראל האומרים בנימה של זלזול: ”אה, ישיבת הכותל” היא ישיבה של חוצ’ניקים!“. אלו הם נמוכי דעת שטחו עיניהם מראות! איזה דבר גדול קורה כאן, איזו שליחות ציונית מתרחשת פה! איננו רק מדברים על ציונות, אלא הננו פועלים עם א-ל¹² עבור שיבת התורה לציון ובניין התורה בארץ ישראל וירושלים, והוצאתה אל כל העולם היהודי. הרי זה דבר עצום! אנו בונים פה מגדלור ענק של תורה, דווקא מתוך העמל ב”קידושין”, ב”משנה ברורה” ובלמוד משותף. כמה מרנין את הלב לראות חברויות הנרקמות בין אלה שזכו להיוולד בארץ לבין אלה שלא נולדו בארץ.

”פִּי צִיּוֹן הִיִּקְרִים”

ברצוני לדבר מעט על גמרא מופלאה במסכת כתובות. על הפסוק בתהילים¹³: ”וּלְצִיּוֹן יֹאמֶר אִישׁ וְאִישׁ יֵלֵד בָּהּ וְהוּא יְכַוְנֶנָּה עֲלֵיוֹן“. אומרת הגמרא¹⁴: ”אמר רבי מיישא בר בריה דר’ יהושע בן לוי: אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה” נקראים שניהם מבני ציון¹⁵.

הגמרא מוסיפה על כך דבר מדהים, שראוי היה לכותבו על שלט בישיבה: ”אמר אביי: וחד מינייהו” – היינו אחד מבני ארץ-ישראל = ”עדיף כתי מינן”. אחד מחכמי ארץ-ישראל שקול כשניים מחכמי חוץ-לארץ, משום ”דאזירא דארץ ישראל מחכים”¹⁶. על כך מוסיף רבא: ”וחד מינן” כי סליק להתם” – כאשר אחד מאיתנו בני בבל בא ללמוד בארץ-ישראל –

שמדינת ישראל מצאה את הדרך להביא את סודות הגרעין האיראני מלב ליבה של טהרן. מדינת ישראל אף תמצא את הדרך להעלות יהודים לכאן, כשם שכבר העלתה בשעת הצורך את יהדות אתיופיה בהסתרה. זהו ביתו של עם ישראל.

אולם, עיקר חידושו של הרב זצ”ל בפסקה זו הוא שיהדות ארץ ישראל איננה עוגן ההצלה של יהדות חו”ל רק במימד הפשוט והטבעי, אלא גם במימד הרוחני¹¹.

”שְׁבֶת אֲחִים גַּם יָחַד”

בישיבת ”הכותל” ישנם מגע וקשר נפלאים עם בני חו”ל, שהינם מיטב הנוער הציוני בתפוצות. חיבור נפלא זה משפיע, והוא יוכל להשפיע עוד הרבה יותר אם נהיה מודעים לדבר הזה. כבר היום קיימת השפעה עצומה של רבני הישיבה על יהדות איטליה, יהדות צרפת, יהדות ארצות הברית ויהדות דרום אמריקה. אכן, האחריות לכך אינה מוטלת רק על הרבנים, כי אם מוטלת היא על כל אחד הנמצא בישיבת ”הכותל” משיעור א’ ומעלה.

חלק גדול מתלמידינו המגיעים מחו”ל מתגייס ועולה לארץ, ואף גורם למשפחתו לעלות לארץ, ומחזק את בניינה של היהדות הנאמנה שבארץ ישראל. גם אותו החלק מבני חו”ל שחוזר לארצות מוצאו משפיע רבות על יהדות העולם, מתוך התורה שספג בישיבה. בני הישיבה שחוזרים לחו”ל הם שגרירים של התורה שספגו בבית מדרשו, של תורת ארץ ישראל וירושלים, ומביאים אותה לכל יהדות העולם. זוהי תחילת התממשות הנבואה: ”פִּי מִצִּיּוֹן תִּצְאָ תוֹרָה”. חזון הנביאים מתממש לנגד עינינו כאן בישיבתנו, בבחור היושב לצדי בבית המדרש או בחברנו לחדר. דומני שחיבור זה מתרקם בישיבתנו בצורה מקיפה יותר מאשר רוב הישיבות היושבות בציון. עלינו לשים לב לדבר

¹² עיין ירושלמי, שבת, פרק ו, הלכה ט: ”אמר רבי ירמיה בן אלעזר: עתידה בת קול להיות מפוצצת באהלי צדיקים, ואומרת: כל מי שפעל עם א-ל יבוא ויטול שכרו”.

¹³ פרק פז, פסוק ה

¹⁴ דף עה, עמוד א

¹⁵ רש”י, שם, ד”ה ולציון: ”אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה יקרא מבניה ויביאוהו אצלה”.

¹⁶ בבא בתרא, דף קנח, עמוד ב. עיין ריטב”א, כתובות, שם

¹¹ עיין שו”ת חתם סופר, אורח חיים, סימן רג: ”ועלינו מוטל להחזיק ישיבת ארץ ישראל, לא לסייעם למצות ישיבת ארץ ישראל אלא לעצמנו לקיים את דברי התורה הזאת, כי לולא ישיבת ישראל שמה, תפוג תורה, ח”ו”.

“עדיף כתרי מינייהו”, כוחו כשניים מבני ארץ-
ישראל. אם כן, העולה מבבל לארץ-ישראל
כוחו כארבעה בני בבל. צריך להבין את
ההגדרות הללו שהגמרא מציינת. מסביר
הריטב”א¹⁷ שהעולה מחו”ל לארץ ללמוד תורה
“יצא מטומאת העמים ונכנס תחת כנפי השכינה”,
וזוהי מעלה כפולה ומכופלת.

צריך להבין, בסיומם של דברים, שזהו נושא
שיש להתבונן בו. יש לראות ולהרחיב חברותות
ושיעורים, השפעה וריקודים יחד, שבתות
ואירועים משותפים. עלינו להבין את הזכות
שזכתה ישיבתנו לשאת את שליחות גדולה זו.
הדבר בא לידי ביטוי בחיי היום-יום בכל
הדברים שמנינו. כך תיווצר שותפות של בני
ציון – “אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה”,
שותפות עם רבש”ע בתהליך המופלא של קיבוץ
גלויות ובתהליך המופלא של חזרת תורה לארצה
והפיכתה של זו למרכז של תורה, ובפרט
בירושלים, ובפרט במקום הזה שבו מתקיים “פי
מציון תצא תורה”. בעזרת ה’, נזכה להיות
שותפים בתהליך הענק של התפשטות התורה
והתגדלותה ולהגעתה לכל מרחבי הארץ. לוואי
שנזכה ויקיים בנו: “פי מציון תצא תורה ודבר ה’
מירושלים”.

